

Ds. W.H. Blaak en L.M.P. Scholten over de algemene genade

a. Evangelist J.W.N. van Dooijeweert (op refoweb...)

Beste evangelist van Dooijeweert.

Pas hoorde ik dat de Ger. Gem. in 1945 een aanvulling op de leeruitspraken van 1931 heeft gedaan. Namelijk dat de algemene genade geen vrucht is van Christus' zoenverdienste. Ik schrok daarvan. Dit betekent immers dat het kruis van Christus los komt te staan van de algemene genade. Mijn vraag is:

A. Is deze leerstelling uit 1945 eigenlijk wel te onderbouwen vanuit de Bijbel?

B. Hoe functioneert deze leerstelling in prediking en pastoraat van uw kerkverband? Of functioneert het niet meer. En wordt het dan geen tijd deze leerstelling te herzien?

ANTWOORD

Beste broeder,

Dat u zich interesseert in deze dingen kan ik begrijpen. Het is een heel *boeiend onderwerp* als je het theologisch wilt benaderen. Maar het is een heel *pijnlijk en verdrietig* punt als je het in je persoonlijke geloofsbeleving een plaats wilt geven. En het wordt een *wapen in de hand van de duivel* als je het publiekelijk wilt uitleggen en verklaren. En nog veel erger als je het wilt bewijzen.

Ik geef u als antwoord alleen een voorbeeld uit de praktijk.

Ik was 17 jaar. Wij gingen als jongeren nogal eens naar de kerk bij wijlen ds. W.H. Blaak, Oud Gereformeerd in Geldermalsen. Zelf behoorde ik als dooplid bij de Gereformeerde Gemeente in Tricht. We waren vacant en dat was waarschijnlijk één van de oorzaken waarom we naar ds. Blaak gingen. Dit ter inleiding.

Woensdag- of donderdagavond was ik met een paar jongens in de kerk bij ds. Blaak. Hij preekte over de waarde van het offer van Christus. Hij pakte zijn glaasje water, hield het omhoog naar ons toe: 'Gemeente als je een glaasje water drinkt, denk er dan aan: er kleeft bloed aan van den Heere Jezus.' Kunt u het begrijpen dat het me aansprak. Ik had de Heere lief en ik werd blij van dit beeld.

Toen werd het zondag. Eén van onze ouderlingen las 's avonds een Catechismuspreek uit de verhandeling van ds. G.H. Kersten. En wat klonk er door de kerk: 'Ik herhaal het nog eens: het dagelijks voedsel valt niet onder de kruisverdiensten van Christus. Het is alleen Gods algemene genade.' Het kan wel iets anders verwoord geweest zijn, dat weet ik niet precies meer. En wat klonk er met een grote schreeuw vanuit de kerk? Dit: 'Dat is van Steenblok!' Ik ging bedroefd naar huis. Oorlog in de kerk, twee jaar na de scheuring.

We hebben zoveel dogmatiek opgepompt en opgeblazen, dat we het risico lopen dat we allemaal kleine (of grote) theologen moeten zijn. Voor de jonge mensen, waar een vonkje in het hart brand van verlangen naar de Heere, een klein sprankeltje vreugde als ze over de Heiland horen... Bij deze jonge mensen stormt het. Waar is de eenvoud van het Woord van God. Waar is de Jezus van de Bijbel? Met Zijn uitgebreide armen? Waar is de eenvoudige gelovige die zomaar goed van de Heere spreekt? Waar is de liefdevolle moeder in Israël die het jonge meisje bemoedigend en liefdevol toeknikt?

Gelukkig zijn ze er nog, God zij gedankt, zij die jonge mensen willen helpen. Maar wat wordt er een onrust gezaaid en een leed veroorzaakt door leeruitspraken te verabsoluteren. Laten we in de praktijk van het harde leven, op school, in de fabriek of werkplaats, op de markt, in de winkel of waar we ook zijn, als christenen proberen een eenheid te vormen. Nee, ik zeg niet dat alle kerken hetzelfde zijn! Maar laten we als

christenen schouder aan schouder staan. Dat is niet eenvoudig als het gaat om bijvoorbeeld eenheid met de RK kerk. Maar ook dat zijn mensen net als wij. Zondaren vanaf de geboorte, maar voorwerpen voor de prediking van het Evangelie. Laten we ons aan elkaar verbonden gevoelen in het zoeken naar de Waarheid. En laten we dan ook met elkaar praten over dat ene: "Ik ben de Waarheid." Dat heeft Jezus immers gezegd.

b. Preekfragmenten ds. W.H. Blaak

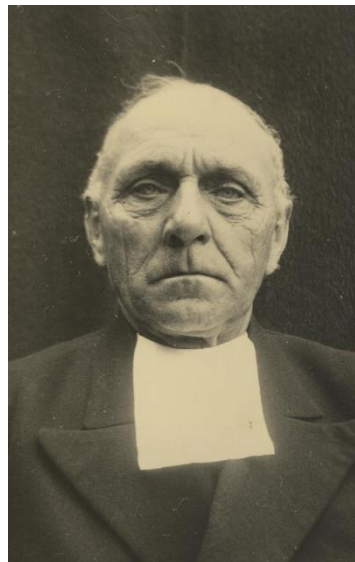
Van Doonjeweert verwees dus naar een preek van ds. Blaak in Geldermalsen. Dominee sprak ook in Den Haag over dit onderwerp. En wellicht in meer gemeenten. Het is duidelijk, dat de dwalingen in de Gereformeerde Gemeenten hem diep raakten. Hij sprak erover in een dankdagpreek op woensdag 22 november 1950 in Den Haag.

(...)

O, wat heeft die Koning Zichzelf diep vernederd. Hij heeft Zijn leven afgelegd en wederom aangenomen, dat is de trap der verhoging. Waarom en waartoe? Om nu in het algemeen elk mens wel te willen doen. Laat ons bedenken, dat ons eten, drinken, kleren en deksel, waarmee wij hier op aarde begunstigd worden, dat heeft Hij verworven, verdiend. Ik weet het wel, dat er rondgaan die zeggen: de onbekeerde mens heeft zijn eten, drinken, kleren en deksel niet als een vrucht van de zoen- en kruisverdiensten. Ik hoop er nooit mee mee te gaan. Jammer genoeg, dat wij het genieten en dat wij er geen opmerking in hebben.'

(...)

Wij lezen in Psalm 115: 'Aangaande den hemel, de hemel is des Heeren; maar de aarde heeft Hij der mensen kinderen gegeven.' Maar laat ons bedenken dat God de eigenaar ervan blijft. Mijne is het goud en het zilver en het vee op duizend bergen. Hij zegt daar: mensen kinderen, Ik ben de eigenaar, maar daar heb je het: zaai, poot, plant en Ik zal de wasdom geven. Daar mag je van eten, drinken en genieten. Denk dan maar: die grote Koning heeft dat verdiend en verworven, heeft zo laag willen bukken. Om der zonden wil was het aardrijk vervloekt, maar het bloed van die grote Koning is in de aarde gevallen om nog te geven zaad voor de zaaier en brood voor de eter. Ik hoop en wens dat ge het nog eens zien mocht, dat het uw ziel nog eens mag aanspreken. Dat krijgt ge nu van God en dat als een verbeurd mens.'

Ds. Blaak

c. Toelichting OGG-predikant

In de jaren zestig waren er kortstondige samensprekingen tussen GGiN en OGGiN. Die strandden op o.a. het punt van de algemene genade. Een aanwezige ouderling vertelde mij het volgende. 'Tijdens de maaltijd pakte ds. Slager een broodje uit een schaal, brak dat middendoor en zei tegen ds. Steenblok: als jij nou leert dat het ene stuk door Christus verdiend kan zijn en het andere niet, dan mag je jouw leer wel houden.'

d. Onkunde L.M.P. Scholten

Scribent L.M.P. Scholten, afkomstig uit de kerken van Kuyper, voelde zich geroepen om dit voor zijn kerk, de GGiN, zo belangrijke leerstuk in een jaarboekje nog eens uit te leggen. Hij benadrukte daar dat Christus alleen voor de Zijnen heeft geleden 'en dat ook alleen voor hen alle eeuwige en geestelijke én alle aards-tijdelijke zegeningen zijn verworven. Voor de verworpenen heeft Hij niets verworven.' Hij ging op zoek naar teksten die zijn gelijk moesten bewijzen. Hij citeerde fragmenten van zestien godgeleerden om zijn opvatting te onderbouwen, maar maakte kardinale fouten. Die predikanten schreven dat

alleen de ware gelovigen de tijdelijke goederen rechtens en **in Gods gunst genieten**. Zij hebben een 'christelijk kinderrecht' op de tijdelijke goederen en weldaden. Dat is wat anders dan dat zij zouden leren dat de algemene genade niet zou **opkomen** uit het zoenoffer van Christus.

We zien hier de gevaren van de leeruitspraken van simpele afgescheiden kerken. Hierover hebben ze jaren gestreden en in hun kerkblaadje anderen keer op keer de maat genomen onder het motto: de zuivere waarheid. Maar 'zuiver' was en is het bepaald niet, want mensen die wijzer willen zijn dan de oudvaders en de gereformeerde belijdenissen, slaan de plank per definitie mis. Scholten, die als een soort boegbeeld werd gezien, deed dat ook hier. Het is ook niet zo verstandig om zich op dwaalgeesten als Kuyper en Hoeksema te richten.

e. Toelichting JMV

Die kwestie van de algemene genade is in 1924 in Amerika ontstaan toen de synode van de Christian Reformed Church (CRC) een synodale uitspraak deed, met direct een kerkscheuring tot gevolg. De Gereformeerde Kerken van Kuyper zetten die discussies voort en deden in 1942 er zelfs een leeruitspraak over.

Ds. E. Fransen, grondlegger van de kruisgemeenten, leerde in zijn boekje *Heidelbergse Catechismus* hetzelfde als ds. Blaak (dit citaat is overigens niet correct weergegeven in *De Wachter Sions*). Ook vroegere predikanten van de Gereformeerde Gemeenten, ds. A. Makkenze, ds. J. Fraanje, ds. M. Hofman en ds. R. Kok leerden als ds. Blaak. De tijdelijke zegeningen werden gezien als vruchten van de kruisverdienste van Christus, maar niemand legde daar bijzondere nadruk op. Er werd hooguit op een bid- en dankdag iets van gezegd. De overkomst van dr. Steenblok uit de kerk van Kuyper veranderde dat.

Het historisch verloop was kerkrechtelijk aanvechtbaar:

- Steenblok werd begin 1943 door de Gereformeerde Gemeenten alleen na sterk aandringen van ds. Kersten, en dus tegen de kerkelijke regels, als predikant overgenomen, vooral omdat de theologische school een docent nodig had;
- Steenblok verzuumde om de gemeenten en de prediking te leren kennen;
- Hij noemde de toenmalige leer ten onrechte 'opkomen de dwalingen na 1931 in de Gereformeerde Gemeenten';
- Hij kreeg carte blanche om te blijven preken en schrijven zoals hij deed;
- Hij werd al na een halfjaar docent;
- Hij hield in april 1944 een referaat over Christus en de algemene genade;
- Het kerkverband legde hem hierover niet direct het zwijgen op;
- Het kerkverband bagatelliseerde de protesten van meerdere vooraanstaande predikanten, o.a. ds. Fraanje;
- De ruzies werden landelijk verspreid door de kerkbladen *Mededeelingen* en de *Saambinder*;
- De kwestie werd op 14 augustus 1944 besproken op een predikantenconferentie (die de DKO niet kent);
- De synode van 12 september 1944 besprak een compromis en de voorzitter misbruikte het gezag van ds. Lamain;
- Ds. Kersten nam geleidelijk van Steenblok over;
- De discussie leidde tot de verwerpelijke leeruitspraken van de synode in 1945 en 1950. Gods Kerk moet genoeg hebben aan de Drie Formulieren van Enigheid. Die belijdenis van de kerk der eeuwen is op 30 april 1619 op de Dordtse Synode aanvaard. Hierbij was beloofd die belijdenis nooit inhoudelijk te veranderen en dus ook niet uit te breiden. Deze nieuwe leeruitspraken hebben fors bijgedragen aan de spraakverwarring, de verdeeldheid en het blokkeren van kerkelijke eenheid. En alleen verliezers opgeleverd.

Beoordeling

De leeruitspraak

- is niet volgens Gods Woord en de belijdenissen;
- is niet correct kerkelijk ingevoerd;
- heeft geen verwijzing naar Gods Woord;
- is een compromis met meerdere interpretaties;
- zegt meer over filosofie dan over Bijbelse theologie;
- is afkomstig uit de verwerpelijke leer van Kuyper;
- heeft in de praktijk nooit gefunctioneerd;
- wordt niet behandeld in de dogmatiek van ds. Kersten;
- is ook door scribent Scholten niet begrepen;
- heeft zijn betekenis allang verloren;
- is nog steeds grondslag voor studentenvereniging Solidamentum;
- heeft kostbare kerkbladen misbruikt om eigen gelijk te halen;
- heeft slechts dwaling, wanorde en scheuring opgeleverd.

Ds. Blaak waarschuwde dus terecht. Hij was zelfs verontwaardigd, toen hij merkte dat dit Kuyperiaanse gedachtegoed de nieuwe leer van de Gereformeerde Gemeenten moest gaan worden. Hij wilde zijn eigen gemeenten hiervoor behoeden en waarschuwde ertegen in zijn preken. Het is overigens zeker geen eenvoudige materie, die niet in een paar zinnen kan worden afgedaan. *Van Dooijeweert schreef daarom terecht: 'Het wordt een wapen in de hand van de duivel als je het publiekelijk wilt uitleggen en verklaren. En nog veel erger als je het wilt bewijzen.'*

Een ambtsdrager schreef in die rumoerige jaren: 'Ik vind het een goddeloos gedoe om met ons natuurlijk, verdorven verstand in de besluiten van God te wroeten en dan van daaruit te gaan redeneren; dan vervalt men van de ene dwaasheid in de andere. (...) Ik kan in zo'n kerk geen ambt meer vervullen' (P. de Voogd, p. 32).